

Chroimy PRZYRODĘ OJCZYSTĄ

R. LIII (53) 1997

LIPIEC-SIERPIEŃ

4

<http://icn.org.pl>

INSTYTUT OCHRONY PRZYRODY
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

CHRONMY PRZYRODĘ OJCZYSTĄ

Dwumiesięcznik

R. LIII (53) – 1997 – Zeszyt 4 (Lipiec–Sierpień)

ORGAN PAŃSTWOWEJ RADY OCHRONY PRZYRODY

Member of

IUCN

The World Conservation
Union

KRAKÓW

<http://rcin.org.pl>

**Zeszyt wydano przy pomocy finansowej
Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Warszawie**

Redaktor naczelny: *Zygmunt Denisiuk*

**Zespół redakcyjny: *Zofia Alexandrowicz,
Jerzy Fabijanowski, Jadwiga Gawłowska (sekretarz Redakcji),
Stefan Michalik, Piotr Profus, Tadeusz Szczęsny,
Tadeusz Zając***

Adres Redakcji: 31-512 Kraków, ul. Lubicz 46

Redaktor Wydawnictwa: *Irena Szczygłowa*

**Wydawnictwo polecone pismem Ministerstwa Oświaty nr VIII-Oc:
3055/47 z 18 lutego 1948 roku do bibliotek szkół wszystkich typów**

**Tytuł włączony do rejestru czasopism cytowanych
w „Zoological Record” (W. Brytania)**

**Wydawnictwo i Drukarnia
„Secesja”
Kraków, ul. Sławkowska 17**

TREŚĆ ZESZYTU CZWARTEGO

Od Redakcji	5
Zofia Alexandrowicz: Geochrona w Polsce – osiągnięcia i perspektywy rozwoju	7
Małgorzata Gonera: Skamieniałości fliszu karpackiego – motywy i kierunki ochrony	24
Zofia Alexandrowicz: Ochrona wodospadów w Karpatach Polskich	39
Zofia Alexandrowicz, Michał Krobicki, Małgorzata Gonera, Witold Paweł Alexandrowicz: Projekt powiększenia i dydaktycznego uprzyśpieszenia rezerwatu przyrody „Skałka Rogoźnicka” na Podhalu	58
Włodzimierz Margielewski: Ochrona jeziorzek osuwiskowych w paśmie Lubania koło Ochotnicy Górnej	74
Włodzimierz Margielewski: Ochrona elementów rzeźby osuwiskowej Mogielicy (Beskid Wyspowy)	85
Stefan Witold Alexandrowicz, Krzysztof Lizak: Mysiorowa Jama – godna ochrony jaskinia w Beskidzie Małym	98
Zofia Alexandrowicz, Ireneusz Felisiak, Zofia Musielewicz-Jasińska: Geologiczna ścieżka dydaktyczna w okolicy Zabierzowa	102
Jan Urban: Proponowane do ochrony odsłonięcia osadów triasu środkowego na Ziemi Chrzanowskiej (Wyżyna Śląska)	117
Małgorzata Gonera: O potrzebie ochrony stanowisk osadów miocenu na Wyżynie Małopolskiej	122

Objaśnienia rycin na okładce
Explanation of figures on front and back cover

Str. 1. Rezerwat przyrody „Skalka Rogoźnicka” na Podhalu – wapienie z pogranicza jury i kredy (muszlowiec rogoźnicki). Stanowisko objęte listą UNESCO Światowego Dziedzictwa Geologicznego. – Skalka Rogoźnicka nature reserve in Pieniny Klippen Belt – Rogoźnik coquina limestones. The site has been introduced in UNESCO List of World Geological Heritage.
Fot. Zofia Alexandrowicz (1993 r.)

Str. 2. Rezerwat przyrody „Kamień Grzyb” na Pogórzu Wiśnickim – skałka piaskowca ciężkowickiego. – Kamień Grzyb nature reserve in Wiśnicz Foothill – tor formed of Ciężkowice Sandstone.
Fot. Zofia Alexandrowicz (1991 r.)

Str. 3. Pomnik przyrody – największy w Beskidach ześlizgowy wodospad w potoku Sopotnia Wielka. – Nature monument – the biggest in Beskidy Mts. skid fall in the Sopotnia Wielka Stream valley.
Fot. Zofia Alexandrowicz (1989 r.)

Str. 4. Rezerwat przyrody „Bonarka” w Krakowie – fragment powierzchni abrazyjnej na wapieniach górnourajskich i ściana margli kredy górnej. – Bonarka nature reserve situated in Cracow – fragment of abrasion surface on the Jurassic limestones and the wall formed of Upper Cretaceous marls.
Fot. Jerzy Barwiński (1996 r.)

ProGEO

Europejska Asocjacja
Ochrony Dziedzictwa Geologicznego

OD REDAKCJI

W ręce naszych Czytelników przekazujemy kolejny zeszyt „Chrońmy Przyrodę Ojczystą” w całości o treści związanej z problematyką ochrony przyrody nieożywionej. Poprzedni zeszyt z tego zakresu ukazał się w 1994 r. (zesz. 4) i dotyczył ochrony dziedzictwa geologicznego w Kopalni Soli „Wieliczka”. Był on przygotowany na ogólnopolskie sympozjum zorganizowane przez Instytut Ochrony Przyrody PAN, które odbyło się w Wieliczce i zapoczątkowało w kraju ogłoszony przez Radę Europy rok 1995 jako Europejski Rok Ochrony Przyrody.

Kolejną okazją do zaprezentowania osiągnięć w ochronie rodzimej przyrody nieożywionej jest bieżący czas z kilku powodów. Europejska Asocjacja Ochrony Dziedzictwa Geologicznego ProGEO po raz drugi zaleciła organizowanie tzw. Dnia Wycieczek Geologicznych – Geotrip Day, który w tym roku przypada na 20–28 września. Liczne wycieczki odbędą się w wielu interesujących regionach kraju, a ich celem jest popularyzacja wiedzy geologicznej i zagadnień ochrony przyrody nieożywionej wśród społeczeństwa.

Szczególną okazją wydania niniejszego tematycznego zeszytu jest spotkanie w Krakowie członków i kandydatów Asocjacji ProGEO z Europy Środkowej. W czasie obrad zostaną przedstawione wstępne listy geostanowisk najbardziej reprezentatywnych lub unikatowych dla poszczególnych regionów charakteryzujących się odrębnością budowy geologicznej i rzeźby. W ramach Asocjacji ProGEO działa kilka grup roboczych, a jedna z nich dotyczy państw Europy Środkowej, której przewodnią rolę w zakresie geoochrony sprawuje Polska. Ich merytoryczna działalność jest objęta obecnie programem Międzynarodowej Unii Nauk Geologicznych (IUGS/UNESCO).

Niniejszy zeszyt „Chrońmy Przyrodę Ojczystą” zawiera głównie artykuły i komunikaty z prac własnych Instytutu Ochrony Przyrody PAN, w którego strukturze organizacyjnej funkcjonuje Zakład Ochrony Przyrody Nieożywionej. Instytut jest wiodącą placówką naukową w Polsce w zakresie omawianej problematyki. Prowadzone tu badania o szerokim wachlarzu zagadnień nie tylko nawiązują do najlepszych wzorów światowej geoochrony, ale przyczyniają się do rozwoju jej naukowych podstaw i tworzenia oryginalnych koncepcji.

ProGEO

European Association for the
Conservation of the Geological
Heritage

ASSOCIATE EDITORS

We have the pleasure to offer our readers the next issue of "Let Us Protect the Indigenous Nature of Our Homeland". The whole contents of it is dealing with problems of inanimate nature conservation. The previous issue on these problems appeared in 1994 (fascicle 4) and dealt with the problems of geological heritage protection in the Salt Mine "Wieliczka" (in 1978 the mine was introduced in the First List of the World Cultural and Natural Heritage of UNESCO). That issue was prepared for the Polish symposium organized by the Institute of Nature Conservation of the Polish Academy of Sciences which took place in Wieliczka in 1995. This initiated celebrations of the European Nature Conservation Year proclaimed by the Council of Europe.

The present moment is the next occasion to present achievements in protection of the Polish inanimate nature because of several reasons. The European Association for the Conservation of the Geological Heritage ProGEO advised organization of the so called Geological Trip Day – Geotrip Day, which this year will be held on 20–28 September. Numerous trips will take place in many interesting regions of the country and their aim will be to popularize the geological science and problems of inanimate nature conservation among people.

Another special occasion for editing this issue is the meeting of members and candidates of ProGEO Association from Central Europe. During the meeting initial lists of geosites most representative or unique and characterized by special geological spectrum and relief will be presented. Within ProGEO there are several working groups and one of them concerns Central Europe where the leader in geoconservation is Poland. Their substantial activity is now included into programme of the International Union of Geological Sciences (IUGS/UNESCO).

This issue of "Let Us Protect the Indigenous Nature of Our Homeland" contains mainly articles and statements about the works of the Institute of Nature Conservation of PAS. The Department of the Inanimate Nature Conservation functioning within the Institute organizational structure. The Department is the Polish leading scientific institution dealing with the above stated problems. The wide range of the research work carried here not only corresponds to the best worldwide patterns of geoconservation but also contributes to its scientific grounds and to creation of original concepts.